kirvelis.

Rimutė Rimantienė

ŠVENTOSIOS 6-OSIOS GYVENVIETĖS TYRINĖJIMAI

Bandomieji šurfai 6-ojoje gyvenvietėje MAII padaryti jau 1972 m., tačiau buvo užgriebtas tiktai jos pakraštys ir nuspręsta, kad gyvenvietė sunaikinta. Tik 1982 m., kai kasant griovelį kabeliui vėl pasirodė puodų šukių, visas plotas buvo išžvalgytas šurfais kas 10 m ir nustatyta, kur buvusi gyvenvietė. Ji tęsėsi siaura, apie 20-30 m pločio ir apie 150 m ilgio vakarine buvusios lagūnos pakrante. Visas tyrinėjimams numatytas sklypas buvo padalintas 2x2 m kvadratais ir sužymėtas vieninga sistema (skaičiais iš P į Š ir raidėmis iš R į V). Pradėta kasinėti nuo vidurio skersai gyvenvietę 10 m pločio juostomis. Ištirtas 520 m^2 plotas. Paaiškėjo, kad gyvenvietė buvo ant pat kranto, daug kartų paplauta, ir iš jūros ir iš lagūnos pusės. Be to, jos sluoksnį labai sunaikino (suplojo) dabartiniai žemės darbai ir išdžiovino melioracija. Kultūrinį sluoksnį sudarė 15-30 cm storio sapropelingas molis. Vakarinėje dalyje jį dengė plonas raudono molio sluoksnelis. Aukščiau, o rytinėje pusėje tiesiog virš kultūrinio sluoksnio, slūgsojo apie 40-50 cm storio durpių sluoksnis, kurio paviršius apdirbamas. Po kultūriniu sluoksniu buvo plonai sluoksniuotas smėlis su aleuritais be jokių radinių, net organinių medžiagų.

Iš gyvenvietės pastatų tebuvo išlikę keletas stovinčių ar pasvirusių kuolų, visi - iš lapuočių su žieve, dažniausiai storų lazdynų, nusmailintais galais. Jokios sistemos nebuvo galima atsekti. Radiniai išsimėtę be jokios tvarkos, tačiau gana siauru

ruožu. Perkasos baigtos ten, kur radinių jau beveik visai nebuvo. O tuo tarpu viduriniuose kvadratuose puodų šukių skaičius siekė daugiau kaip 800.

Keramika vėlyvojo Narvos kultūros tipo - smailiadugniai puodai su sraigių ir grūsto granito priemaišomis molyje, juosvos spalvos. Paviršius labai mažai ornamentuotas, dažniau tik briauna. Puodų kakleliai visų 4 pavidalų: I, C, CS ir S. Vyrauja S_1, ir beveik nėra S_2 kaklelių. Nemaža ovalių dubenėlių su papuoštomis briaunomis ir šonais, keletas rasta suplotų in situ. Be to, pasitaikė keletas kitos struktūros šukių - tankių, su smulkiu grūstu granitu, papuoštų virvelėmis arba pailgais įspaudėliais.

Perkasoje nepaprastai daug akmenų, kurie čia yra atnešti ir, be abejo, buvo naudoti kaip tinklų pasvarai, nors jų tarpe nedaug su išskalomis (1-4) šonuose. Yra ir labai didelių - inkarų. Nemaža tošimi apvyniotų pasvarėlių. Iš akmeninių dirbinių minėtini rusvo ir balkšvo smiltainio galąstuvėlių gabalai, apkapoti, kirvius primenantys, dirbiniai, gludinto kirvio gabalas, keletas aptašytų ovalių ir trapecinių kaplių.

Titnago dirbinių labai maža: daugiausia nuoskalos, gremžtukai, kaltelių ašmenėliai. Visi iš vietinės medžiagos.

Rasta apie 20 kaulinių dirbinėlių (neįskaitant amuletų). Naujas tipas Šventojoje - tai eglutės pavidalo žeberklas su skylute įtvaroje, visas iš abiejų pusių papuoštas akutėmis ir duobutėmis. Taip pat buvo papuošta ir peikenos dalis. Iš kitų dirbinių svarbiausi ietigaliai, dažniausiai tribriauniai, kartais susiaurinta įtvara, briedžio rago kastuvėlis, antspaudėlis, kailių gremžtai.

Mediniai dirbiniai labai blogai išlikę, tad daugiausia rasta tik jų fragmentų. Jų tarpe 9 irklų dalys, daugiausia smailiomis viršūnėmis. Iš kitų dirbinių pažymėtinas apdegęs tinklo branktas,

3 lenkti kirvių kotai ir 2 kirvių movelių dalelės, šaukštas iš medžio krumplio, peiliukas tinklams megzti, dalis skridinio, lazdelės, beveik keturkampės plūdės įpjautais galais arba su skylute per vidurį. Nemaža žvėrių dantų su skylutėmis - amuletų. Jų tarpe daugiausia briedžių ir šernų priekinių dantų, ruonių ilčių.

Gintaro palyginti nedaug - daugiausia tik nuoskalos. Iš dirbinių pažymėtini: segmento ir lęšio pjūvio sagutės, trapeciniai kabučiai, vamzdeliniai karoliukai.

Be to, labai daug įvairių žvėrių ir mažiau žuvų kaulų.

Gyvenvietės laikotarpis - pati III tūkst. pr.m.e. pabaiga, prieš pat limnejinę jūros transgresiją, kurios metu sluoksnis buvo užneštas ruduoju moliu. Gyvenvietė priklauso vėlyvajai Narvos kultūros fazei, joje, be to, pastebima rutulinių amforų kultūros įtaka.